

Warszawa, 30 czerwca 2020 r.

Podsekretarz Stanu

BM-I.0520.332.2020

Pan

Tomasz Grodzki

Marszałek

Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Roberta Dowhana złożone podczas 10. posiedzenia Senatu RP w sprawie umożliwienia doręczeń pism sądowych drogą elektroniczną, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że ideę cyfryzacji Państwa, w tym doręczeń między organami władzy publicznej w kontakcie z obywatelami należy ocenić jednoznacznie pozytywnie, albowiem nie tylko ułatwia ona dostęp obywatela do państwa, lecz również pozwala przyspieszyć prowadzone przez organy władzy publicznej postępowania i finalnie obniżyć ich koszty.

Jednakże trzeba mieć na uwadze, że doręczenia i ich sposób są jednym z najistotniejszych elementów prawidłowego przebiegu postępowania sądowego. Celem doręczenia jest umożliwienie zapoznania się adresatowi z treścią pism przeznaczonych dla niego, w szczególności pism sądowych. Doniosłość znaczenia instytucji doręczenia podkreśla chociażby fakt, że od jego prawidłowego dokonania uzależniona jest skuteczność wszelkich czynności procesowych. W tym miejscu warto przypomnieć chociażby o terminach sądowych, w tym do złożenia określonych twierdzeń i wniosków, jak też terminach ustawowych do wniesienia środków zaskarżenia, które liczone są od daty doręczenia pisma. Wszystko to zaś odbywa się w warunkach postępowania, któremu w znakomitej części przypadków towarzyszy spór między stronami. Poza tym rolą sądu w procesie doręczenia jest nie tylko zapewnienie jego szybkości i sprawności, ale przede wszystkim realizacja gwarancji procesowych

uczestników postępowania sądowego oraz ochrona praw osób, którym pisma są doręczane i ich danych osobowych.

Z uwagi na powyższe, wszelkie zmiany w zakresie możliwości przekazywania korespondencji sądowej, w szczególności za pośrednictwem poczty elektronicznej, wymagają pogłębionej analizy z punktu widzenia zachowania tajemnicy korespondencji oraz zagwarantowania realnego i skutecznego prawa do sądu i obrony praw.

Niezależnie od powyższego, należy zauważyć, że w chwili obecnej w przeważającej części postępowania przed sądami powszechnymi mają charakter pisemny, a w konsekwencji także akta spraw mają taką postać. Wprowadzenie zatem na bardzo szeroką skalę możliwości wnoszenia i ewentualnego wysyłania pism drogą elektroniczną wiązałoby się z koniecznością zapewnienia sądom odpowiedniej infrastruktury informatyczno-sprzętowej, aby było możliwe z jednej strony wydrukowanie lub zapisanie przychodzącej w wersji elektronicznej korespondencji, a z drugiej przekształcenie wychodzącej z sądu korespondencji w wersję elektroniczną. Wymaga to znacznego, dodatkowego nakładu pracy i środków. Nie można bowiem tracić z pola widzenia faktycznej skali zadań, z jakimi wiąże się wymiana korespondencji sądowej. Przed sądami powszechnymi prowadzonych jest corocznie kilkanaście milionów spraw. Przekłada się na to dziesiątki – jeśli nie setki – milionów przesyłek wysyłanych i przychodzących w tych sprawach.

Należy zauważyć, że na gruncie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm., dalej: „k.p.c.”), istnieją już rozwiązania umożliwiające otrzymywanie przez strony korespondencji sądowej drogą elektroniczną. Zgodnie z art. 131¹ § 1 k.p.c. sąd dokonuje doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (doręczenie elektroniczne), jeżeli adresat wniósł pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W tym miejscu konieczne jest zaakcentowanie, że w świetle powyższego przepisu zasadą jest doręczenie nie na adresy pocztowe zakładane na komercyjnych serwerach, a na odrębne konto utworzone w systemie teleinformatycznym skonstruowanym na potrzeby obsługi postępowania sądowego. Z kolei zgodnie z § 2 cytowanego artykułu, w przypadku doręczenia elektronicznego pismo uznaje się za doręczone w chwili wskazanej w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji, a w braku takiego potwierdzenia doręczenie elektroniczne uznaje się za skuteczne po upływie 14 dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym. Podstawowym mechanizmem umożliwiającym dwukierunkową komunikację osoby z sądem jest konto użytkownika systemu

teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. W każdym systemie, w którym są prowadzone konta użytkowników następuje ich integracja z obiegiem dokumentów wywołanych złożeniem pisma procesowego lub doręczeniem korespondencji do sądu. Co ważniejsze, konta użytkowników realizują także postulat pewności i niezaprzeczalności samego doręczenia, przez co wzmacniają dowodowo powodzenie procesu przekazania dokumentów do, jak i z sądu. Dodatkowo gwarantują pełną tajemnicę korespondencji. W konsekwencji, tylko dedykowany system i przyjęte w nim rozwiązania dają pewność co do momentu powstania skutków procesowych związanych z doręczeniem pisma.

Również na gruncie przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, z późn. zm., dalej: „k.p.k.”) dokonywanie doręczeń pism przez operatora pocztowego nie stanowi jedyne i wyłączonego sposobu komunikacji sądu z uczestnikami postępowania. Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia biegną terminy, doręcza się przez operatora pocztowego, przez pracownika organu wysyłającego, przez organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności lub przez Policję – w razie niezbędnej konieczności (art. 131 § 1 k.p.k.). Zgodnie z art. 132 § 3 k.p.k. pismo może być także doręczone za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. W takim wypadku dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych. Sposobu tego nie stosuje się do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej i istotnych posiedzeniach sądu oraz doręczenia oskarżonemu wyroku nakazowego (art. 132 § 4 k.p.k.). Ponadto zgodnie z art. 137 k.p.k. w wypadkach niecierpiących zwłoki można wzywać lub zawiadamiać osoby telefonicznie albo w inny sposób stosowanie do okoliczności, pozostawiając w aktach odpis nadania komunikatu z podpisem osoby nadającej. Należy także wskazać, że na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), która weszła w życie (co do zasady) w dniu 5 października 2019 r., wprowadzono obowiązek podawania numeru telefonu, telefaksu oraz adresu poczty elektronicznej przez autorów pism procesowych (art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k.) oraz obowiązek ustalenia i podania w akcie oskarżenia numerów telefonów, telefaksów i adresów poczty elektronicznej pokrzywdzonych i osób podlegających wezwaniu na rozprawę (art. 333 § 3 k.p.k.), celem umożliwienia zawiadamiania w ten sposób uczestników postępowania.

Jakkolwiek postulat Pana Senatora Roberta Dowhana w przedmiocie usprawnienia funkcjonowania sądów poprzez wprowadzenie e-doręczeń – zwłaszcza w dobie epidemii – jest zrozumiały, to nie można tracić z pola widzenia, że każda zmiana legislacyjna wymaga

uprzedniej wnikliwej i wszechstronnej analizy, uwzględniającej całokształt czynników wpływających na konkretne rozwiązania prawne. Zasadnym wydaje się, także z uwagi na stopniową i postępującą normalizację sytuacji oraz funkcjonowania zarówno organów władzy publicznej jak i obywateli, wprowadzenie w omawianym zakresie kompleksowych rozwiązań systemowych, nie zaś jedynie obowiązujących w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Należy zauważyć, że w chwili obecnej toczą się już zaawansowane prace nad rządowym projektem ustawy o doręczeniach elektronicznych (druk sejmowy 239), który w istocie przewiduje i zakłada w bardzo szerokim zakresie wprowadzenie w całej administracji publicznej, w tym i w sądownictwie, możliwość wnoszenia i doręczenia pism drogą elektroniczną. Projekt został skierowany do Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii i obecnie procedowany jest przez Podkomisję nadzwyczajną do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych. W pracach nad projektem biorą również aktywny udział przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości. Projekt zakłada, że przewidziane jego treścią rozwiązania będą sukcesywnie wprowadzane w sądach powszechnych w latach 2021-2029. Rozłożenie w czasie podyktowane jest koniecznością przygotowania infrastruktury technicznej sądów do realizacji takich doręczeń, co niewątpliwie wiąże się także z zapewnieniem odpowiednich środków w budżecie państwa.

Przypomnienia również wymaga, że potrzeba opracowania regulacji zmierzających do wykorzystania środków porozumiewania się na odległość w związku z pandemią COVID-19 w obszarze postępowania cywilnego została dostrzeżona w Ministerstwie Sprawiedliwości jeszcze w marcu bieżącego roku, kiedy to rozpoczęły się wewnętrzzesortowe, nieformalne konsultacje wstępnych projektów przepisów. Zwieńczeniem tych uzgodnień było opracowanie projektów przepisów art. 15zzu¹² i art. 15zzu¹³ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374, 567, 568 i 695), które znalazły się w sejmowym projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (druk sejmowy nr 344, art. 43 pkt 18 projektu). Wyżej wskazane przepisy nie znalazły się jednak w ostatecznej wersji ustawy.

Należy także zauważyć, że ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-Cov-2 (Dz. U. poz. 875) wprowadziła w art. 11 zmiany w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju

sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 365, ze zm.; dalej: „u.s.p.”) polegające na dodaniu w art. 53 tej ustawy nowego § 5. Przepisem tym Minister Sprawiedliwości został zobowiązany do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu zaprojektowania, wdrożenia, eksploatacji, integracji i rozwoju systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe, mając na uwadze możliwości techniczne i organizacyjne sądów oraz potrzebę sprawnego działania systemu przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa. W celu przygotowania założeń systemu informatycznego obsługującego sądy powszechne, zarządzeniem Minister Anny Dalkowskiej z dnia 5 maja 2020 r. została utworzona w Ministerstwie Sprawiedliwości grupa robocza, której pracami będzie kierować Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego oraz Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych. Jednym z elementów projektowanego systemu będzie wprowadzenie możliwości doręczeń w formie elektronicznej, obejmujących pisma sądowe dla uczestników postępowań, obieg dokumentacji pomiędzy różnymi organami postępowania, jak też komunikację elektroniczną umożliwiającą wnoszenie przez uczestników postępowania pism procesowych do sądu.

Niezależnie od ww. rozwiązań należy wskazać, że Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi obecnie prace zmierzające do stworzenia systemu teleinformatycznego umożliwiającego korzystanie z drogi elektronicznej w postępowaniu rejestrowym o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Zgodnie bowiem z wprowadzonymi już do systemu prawnego, chociaż jeszcze nieobowiązującymi, przepisami ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 398, z późn. zm.) wnioski dotyczące podmiotu podlegającego wpisowi do rejestru przedsiębiorców mają być składane wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (oczekujący na wejście w życie art. 19 ust. 2 ustawy o KRS). Natomiast wnioski o wpis w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej będą mogły być składane na urzędowym formularzu lub jego kopii albo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (oczekujący na wejście w życie art. 19 ust. 3 zd. 1 ustawy o KRS). Wyżej wskazane przepisy mają wejść w życie w terminie aktualnie określonym w art. 12 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 288), to jest z dniem 1 marca 2021 r.

W Ministerstwie Sprawiedliwości toczą się również prace zmierzające do poszerzenia wykorzystania drogi elektronicznej w postępowaniu wieczystoksięgowym, realizowane w ramach szerszej „Koncepcji zmian w zakresie postępowania wieczystoksięgowego”. W zakresie objętym interpelacją prowadzone są prace w dwóch kierunkach. Pierwszy z nich

zakłada zwiększenie liczby spraw, w których możliwe będzie składanie wniosków o wpis do księgi wieczystej w postaci elektronicznej, czyli poszerzenie zakresu już funkcjonującego elektronicznego postępowania wieczystoksięgowego (EPW). W tym zakresie przygotowano koncepcję poszerzenia możliwości wykorzystania EPW o banki (w tym banki spółdzielcze i SKOK-i). W dalszej perspektywie planuje się rozwinięcie EPW na możliwie najszerszą kategorię podmiotów, przy równoczesnym wprowadzeniu akt hybrydowych księgi wieczystej. Drugi kierunek obejmuje działania zmierzające do poszerzenia możliwości wysyłania zawiadomień o wpisie w postaci elektronicznej i poszerzenia możliwości kierowania pism sądowych nie wymagających podpisu, w ich postaci elektronicznej do stron postępowania wieczystoksięgowego. Równocześnie w ramach tych prac zostanie zrealizowany postulat zmniejszenia wolumenu korespondencji wychodzącej z sądu prowadzącego postępowanie wieczystoksięgowe poprzez upowszechnienie konstrukcji zrzeczenia się zawiadomienia. Poszerzenie możliwości wykorzystania EPW na banki winno zostać zrealizowane w terminie 6-9 miesięcy od zakończenia prac projektowych i legislacyjnych.

Wśród działań, zmierzających do wprowadzenia możliwości wnoszenia i doręczania pism procesowych w wersji elektronicznej, należy również wymienić prace związane z wdrożeniem rozwiązań przewidzianych w ustawie z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz. U. z 2019 r., poz. 55, z późn. zm.). Główne rozwiązania przyjęte w tej ustawie polegają na wprowadzeniu obowiązku składania w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz postępowaniu upadłościowym dotyczącym przedsiębiorców wniosków oraz dokumentów drogą elektroniczną, co umożliwi automatyczne przetwarzanie danych przez system teleinformatyczny w celu ich dalszego wykorzystania (m.in. w celu automatycznego przeniesienia danych z wniosku złożonego drogą elektroniczną do repertoriów oraz wzorców postanowień sądu i sędziego-komisarza tworzonych w danej sprawie) oraz wprowadzeniu zasady dokonywania elektronicznych doręczeń, co znacznie przyspieszy komunikację uczestników postępowania z sądem. Termin wejścia w życie wskazanych wyżej rozwiązań wprowadzanych ustawą o KRZ to dzień 1 grudnia 2020 r.

Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi również prace legislacyjne nad projektem zmiany ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym w ramach projektu Budowa systemu informatycznego Krajowego Rejestru Karnego wraz ze zmianami organizacyjnymi i legislacyjnymi (KRK 2.0). Mają one na celu umożliwienie wydawania zaświadczeń w postaci elektronicznej, opatrzonych pieczęcią elektroniczną oraz umożliwienie takim podmiotom jak np. sądy, prokuratura, policja, czy służby specjalne

uzyskiwania informacji z KRK za pomocą usług sieciowych. W obecnym stanie prawnym nie jest możliwe w pełni zautomatyzowane wydawanie zaświadczeń przez organy administracji publicznej. W każdym bowiem przypadku zaświadczenie musi być podpisane przez osobę do tego upoważnioną – odręcznie lub elektronicznie, w zależności od wybranej formy zaświadczenia. Wymóg ten znacznie wydłuża postępowanie w sprawie o wydanie zaświadczenia, co może negatywnie oddziaływać na interes osób lub podmiotów, które chcą zaświadczenie otrzymać (np. na potrzeby postępowania przetargowego lub koncesyjnego albo zatrudnienia pracowników). Projektowana zmiana otworzy drogę do stosownych zmian technologicznych, legislacyjnych przez poszczególne organy administracji publicznej wydające zaświadczenia, w celu rozpoczęcia wydawania przez nie zaświadczeń w formie dokumentu elektronicznego, opatrzonego pieczęcią kwalifikowaną. Przyniesie to znaczne korzyści osobom i podmiotom zainteresowanym otrzymaniem określonych zaświadczeń, poprzez uproszczenie i usprawnienie procesu ich otrzymania. Ponadto umożliwienie wydawania zaświadczeń w postaci elektronicznej, opatrzonych pieczęcią elektroniczną, znacząco usprawni procedury wydania zaświadczeń z KRK. Dzięki zautomatyzowaniu procesu udzielania informacji, pracownicy obecnie obsługujący te zapytania zostaną zaangażowani do udzielania informacji na zapytania przesyłane do B-KRK przez podmioty, które uzyskują informację z KRK za pomocą innych kanałów: obsługa interesantów, system ECRIS, listownie, a także udzielania odpowiedzi na wnioski z CEIDG i żądania z KRS. Wpłynie to na skrócenie czasu realizacji ww. zapytań i co za tym idzie – skrócenie średniego czasu udzielenia wszystkich informacji z KRK oraz czasu wydawania informacji w najbardziej skomplikowanych sprawach.

Z wyrazami szacunku

Anna Dalkowska

/podpisano elektronicznie/